

Raad van de
Europese Unie

**Brussel, 13 november 2023
(OR. en)**

15151/23

**SOC 743
EMPL 530
EDUC 421
ECOFIN 1143**

NOTA

van:	het voorzitterschap
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
Betreft:	Europees Semester 2024: groene collectieve onderhandelingen - Oriënterend debat

Voor de delegaties gaat hierbij een oriënterende nota van het voorzitterschap over bovengenoemd onderwerp, met het oog op het oriënterend debat in de Raad Epsco op 27 november 2023.

BESPREKINGSRICHTSNOEREN

“Groene collectieve onderhandelingen voor een eerlijke groene transitie”

Het koolstofvrij maken van de economie, energie-efficiëntie, de circulaire economie en meer in het algemeen de klimaatverandering staan nu centraal op de politieke agenda van de Europese Unie en haar lidstaten. Dit blijkt uit de Europese Green Deal en de verschillende initiatieven binnen de Green Deal – zoals het Fit for 55-pakket – die bijdragen tot het bereiken van klimaatneutraliteit tussen nu en 2050, zoals vastgelegd in de Europese klimaatwet, en de hervormingen en investeringen ter ondersteuning van de groene transitie, waaronder REPowerEU en de nationale herstel- en veerkrachtplannen in het kader van de NextGenerationEU-fondsen.

De eerlijke transitie naar klimaatneutraliteit is een belangrijke uitdaging van onze tijd en is verrijkend en treft veel gebieden, waaronder arbeid en sociale zaken. Betere werkgelegenheid, fatsoenlijke arbeidsomstandigheden en milieubescherming mogen niet met elkaar in concurrentie komen. Integendeel, zij zijn onderling verweven, vullen elkaar aan en vormen een gemeenschappelijke agenda ten gunste van het welzijn van de samenleving en de behoeften van bedrijven en werknemers. De Europese Green Deal en de actie voor een sociale Unie moeten op alle niveaus naar behoren worden uitgewerkt en elkaar versterken. De Europese pijler van sociale rechten onderkent ook het belang van de groene transitie en de gevolgen ervan voor sociale rechten en uitdagingen op het gebied van werkgelegenheid.

De groene transitie brengt kansen, maar ook uitdagingen met zich mee op het gebied van werkgelegenheid en arbeidsomstandigheden en die zullen de komende jaren meer effect sorteren. Net als op andere gebieden moet de sociale dialoog tussen de Europese instellingen, regeringen en sectoroverschrijdende en sectorale sociale partners een prominente rol spelen bij het bepalen en uitvoeren van milieu- en energiebeleid en meer in het algemeen ook alle beleidsmaatregelen die verband houden met de groene transitie vanwege de gevolgen ervan voor de werkgelegenheid en de arbeidsomstandigheden.

Daarom werd de lidstaten in de aanbeveling van de Raad van 16 juni 2022 inzake het garanderen van een rechtvaardige transitie naar klimaatneutraliteit, waarin opnieuw wordt gekeken naar de sociaal-economische gevolgen van de groene transitie, verzocht om in nauwe samenwerking met de sociale partners maatregelenpakketten vast te stellen en uit te voeren om een rechtvaardig transitie te bevorderen. De beleidspakketten worden met name van doorslaggevend belang geacht bij de ontwikkeling van acties ter ondersteuning van de mensen, sectoren en gebieden die het zwaarst door de groene transitie worden getroffen. Dit is des te meer van toepassing aangezien het sociaal beleid om de energietransitie aan te pakken zich in de meeste lidstaten nog in een zeer vroeg stadium bevindt en de sociale dialoog van cruciaal belang is voor een doeltreffende ontwikkeling ervan.

Zoals de Commissie heeft opgemerkt in haar mededeling van 25 januari 2023 “Versterking van de sociale dialoog in de Europese Unie: het volledige potentieel van de sociale dialoog benutten om de transities in goede banen te leiden” zijn zinvolle sociale dialoog en doeltreffende collectieve onderhandelingen essentieel om evenwichtige oplossingen te vinden voor zowel bedrijven als vakbonden om een eerlijke overgang naar een koolstofvrije economie aan te moedigen en een groen en sociaal Europa te bevorderen.

Voorts moeten de lidstaten een gunstig klimaat scheppen voor de bipartiete en tripartiete sociale dialoog, met inbegrip van collectieve onderhandelingen op alle niveaus, waaronder de systematische, zinvolle en tijdige betrokkenheid van de sociale partners bij het ontwerp en de uitvoering van het werkgelegenheids- en sociaal beleid en, in voorkomend geval, van economisch en ander overheidsbeleid, onder meer in het kader van het Europees Semester.

Het Europees Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn zitting van 14 juni 2023 een advies aangenomen met als titel “Groene collectieve onderhandelingen: goede praktijken en toekomstperspectieven”¹.

In dit advies stelt het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) dat ondernemingen en werknemers over adequate kanalen moeten beschikken om een bijdrage te leveren aan inspanningen om het milieu te beschermen en de klimaatverandering te bestrijden. Met inachtneming van de rol van nationale arbeidsverhoudingen en de autonomie van de sociale partners is het bevorderen van groene collectieve onderhandelingen een manier om de groene transitie onder de aandacht te brengen.

¹ <https://www.eesc.europa.eu/nl/our-work/opinions-information-reports/opinions/green-collective-bargaining>

Het EESC is van mening dat de discussie over milieu-aangelegenheden in het kader van collectieve onderhandelingen betrekking heeft op clausules waarover de sociale partners in het kader van collectieve overeenkomsten kunnen onderhandelen – zoals blijkt uit de voorbeelden in de bijlage bij bovengenoemd advies – en waarbij er sprake is van directe en indirecte gevolgen voor het milieu. Deze clausules kunnen onder meer betrekking hebben op:

- a) de gevolgen van de activiteiten van ondernemingen voor het milieu;
- b) de bescherming van werknemers tegen de gevolgen van veranderingen in milieu en klimaat;
- c) de gevolgen van de groene transitie voor de activiteiten van een onderneming wat betreft arbeidsorganisatie, veranderende beroepsprofielen en de vaardigheden van werknemers;
- d) intern toezicht op de uitvoering van de in de punten a, b en c vervatte zaken.

In de conclusies en aanbevelingen van zijn advies roept het EESC de Unie en de lidstaten op om verder steun te verlenen aan acties en initiatieven die ondernemingen en werknemers ertoe zullen aanzetten zich aan de groene transitie aan te passen, en om daarbij onder meer te overwegen een concept te ontwikkelen waarbij werknemers worden afgevaardigd als vertegenwoordiger of aanspreekpunt op het gebied van de milieutransitie voor aangelegenheden die verband houden met de milieutransitie van de werkplek.

Op Europees sectoroverschrijdend niveau zijn de groene transitie en de uitdagingen ervan voor de arbeidsomstandigheden bijvoorbeeld aan bod gekomen in de verklaring van de Europese sociale partners van 30 mei 2017 over het benutten van het potentieel van de vergroening van de economie voor het scheppen van banen² of in de aanbevelingen van 9 december 2021 over de circulaire economie in het kader van de sociale dialoog³.

Ondanks de verschillende bovengenoemde initiatieven zou de rol van de sociale dialoog en collectieve onderhandelingen bij het beheer en het waarborgen van een rechtvaardige groene transitie nog verder kunnen worden versterkt.

² https://www.buinessurope.eu/sites/buseur/files/media/position_papers/social/2017-05-30_european_social_partners_statement_on_greening_economy_for_jobs_creation.pdf

³ https://resourcecentre.etuc.org/sites/default/files/2021-11/Final%20report%20circular%20ecenomy_Recommendations_v3_0.pdf

In het licht van een aantal bestaande overeenkomsten in verschillende Europese sectoren en ondernemingen, die in bovengenoemd EESC-advies worden aangehaald, is het noodzakelijk over te stappen op groene collectieve onderhandelingen waarbij de sociale partners, op verschillende onderhandelingsniveaus, een belangrijke rol spelen bij het duurzamer, veerkrachtiger en productiever maken van ondernemingen en het centraal stellen van fatsoenlijk werk.

Bij de groene collectieve onderhandelingen zou onder meer kunnen worden onderhandeld over:

- de gevolgen van de groene transitie voor de werkgelegenheid en de territoriale en sociale cohesie;
- het scheppen van groene banen;
- de overgang tussen verschillende activiteitensectoren en de nodige bij- en omscholing van werknemers;
- de mobiliteit in steden voor de bereikbaarheid van werkplekken;
- de energie-efficiëntie bij productieve activiteiten en bij het verrichten van werk;
- het verstrekken van informatie aan en de raadpleging van werknemers via benoemde vertegenwoordigers voor de groene transitie of hun deelname aan gespecialiseerde comités;
- milieuopleiding van de onderhandelende partijen bij collectieve arbeidsovereenkomsten.

Al deze kwesties moeten worden benaderd vanuit een genderperspectief.

Daarnaast is het ook de moeite waard na te denken over de rol van collectieve onderhandelingen bij het scheppen van eerlijke arbeidsomstandigheden en het voorkomen van beroepsrisico's die verband houden met de klimaatverandering, zoals extreme temperaturen of andere ongunstige weersomstandigheden, aangezien die grote gevolgen hebben voor de gezondheid en veiligheid van werknemers.

Tot slot kunnen groene collectieve onderhandelingen een geschikt instrument zijn om de democratie op het werk te bevorderen en er tegelijkertijd voor te zorgen dat de Europese Green Deal en de sociale Unie elkaar aanvullen, mede gelet op de doelstellingen van de pijler van sociale rechten.

In dit verband wordt de ministers verzocht zich te buigen over de volgende vragen:

- Hoe kunnen collectieve onderhandelingen de strijd tegen de klimaatverandering ondersteunen, de ecologische duurzaamheid vergroten en een eerlijke transitie naar klimaatneutraliteit in de hand werken? Bestaan er in uw lidstaat recente ervaringen en goede praktijken op het gebied van groene collectieve onderhandelingen?
 - Welke maatregelen kunnen de Unie, de lidstaten en de sociale partners zelf nemen om groene collectieve onderhandelingen te bevorderen, met inachtneming van de autonomie van de sociale partners? Welke rol kan het Europees Semester spelen?
-